

ДИРЕКТИВА 2004/80/ЕО НА СЪВЕТА

от 29 април 2004 година

относно обезщетението на жертвите на престъпления

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за създаване на Европейската общност, и по-специално член 308 от него,

като взе предвид ние предложението на Комисията¹,

като взе предвид становището на Европейския парламент²,

като взе предвид становището на Икономическия и социален европейски комитет³,

като има предвид, че:

- (1) Една от целите на Европейската общност е да премахне препятствията между държавите-членки пред свободното движение на хора и услуги.
- (2) В съответствие с присъдата на Съда по делото Cowan⁴, Съдът постанови, че когато правото на общността гарантира на едно физическо лице свободата да отиде в друга държава-членка, защитата на неприкосновеността на това лице във тази държава-членка, наравно с тази на нейните граждани и пребиваващите там лица, е логично следствие от тази свобода на придвижване. За осъществяване на тази цел биха спомогнали мерки, които улесняват обезщетението на жертвите на престъпления.
- (3) Европейският съвет в Тампере на 15 и 16 октомври 1999 г. подчерта необходимостта да се установи един минимум от норми за защита на жертвите на престъпления, най-вече достъп до правосъдие и право на обезщетение, включително заплащане на разходите за правосъдие.
- (4) Европейският съвет в Брюксел на 25 и 26 март 2004 г. в Декларация за борбата срещу тероризма поиска да бъде приета настоящата директива преди 1 май 2004 г.
- (5) На 15 март 2001 Съветът прие Рамковото решение 2001/220/ПВР относно правното положение в наказателния процес на жертвите от престъпления⁵. На основание част VI на Договора за Европейския съюз, това решение позволява на

¹ ОВ С 45 Е, 25.2.2003, стр. 69.

² Становище от 23 октомври 2003 г. (все още непубликувано в *Официален вестник*).

³ ОВ С 95, 23.4.2003 г., стр. 40.

⁴ Дело 186/87, Доклад на Европейския съд от 1989 г., стр. 195.

⁵ ОВ L 82, 22.3.2001 г., стр. 1.

лицата да търсят обезщетение от извършителя на престъплението срещу тях по време на наказателния процес.

- (6) Жертвите на престъпления в Европейския съюз трябва да имат право на справедливо обезщетение за щетите, които са претърпели, независимо на кое място в Европейската общност е извършено престъплението.
- (7) Настоящата директива създава система за сътрудничество, с цел да улесни достъпа на жертвите на престъпления до обезщетение в презграничните случаи; тази система трябва да функционира въз основа на действащите в държавите-членки режими за обезщетение на жертвите на предумишлени тежки престъпления, извършени на тяхна територия. Следователно трябва да се установи един механизъм за обезщетение във всички държави-членки.
- (8) Повечето държави-членки вече са установили такива режими за обезщетяване, в някои случаи произтичащи от задълженията им по силата на Европейската конвенция от 24 ноември 1983 г. за обезщетяване на жертвите на тежки престъпления.
- (9) Мерките, съдържащи се в настоящата директива са необходими за постигане целите на Общността и тъй като договърът не предвижда други правомощия освен тези на член 308, той ще бъде приложен по целесъобразност.
- (10) Жертвите на престъпления често не успяват да получат обезщетение от извършителя на престъплението, било защото той не разполага с необходимите средства да изпълни съдебното решение за обезщетяване на жертвата, било защото извършителят не може да бъде идентифициран и преследван.
- (11) Необходимо е да се създаде механизъм за сътрудничество между органите на държавите-членки, за да се улесни достъпът до обезщетение в случаите, когато престъплението е извършено в държава-членка, различна от тази, в която жертвата пребивава.
- (12) Този механизъм трябва да позволява на жертвата на престъпление да се обърне към орган в държавата-членка, в която пребивава, и да намали практическите и езикови трудности, които може да възникнат в презграничните случаи.
- (13) Механизмът трябва да включва необходимите разпоредби, позволяващи на жертвата на престъпление да намери нужната информация за подаване на иска за обезщетение и да осигури ефикасно сътрудничество между компетентните органи.
- (14) Настоящата директива зачита основните права и спазва утвърдените принципи на Хартата за основните права на Европейския съюз като общи принципи на правото на общността.

(15) Тъй като задачата да се улесни достъпът на жертвите на престъпления до обезщетение в презграничните случаи не може да бъде осъществена в необходимата степен от държавите-членки поради презграничния им характер, но може, предвид размерите на действието, да бъде осъществена по-успешно на нивото на Общността, то Общността може да вземе мерки, съгласно принципа на субсидиарността, дефиниран в член 5 на договора. Съгласно принципа на пропорционалността, така както е формулиран във въпросния член, настоящата директива не надхвърля необходимото за постигане на тази цел.

(16) Необходимо е да се приемат мерки за изпълнение на настоящата директива съгласно Решение 1999/468/ЕО на Съвета от 28 юни 1999 г. относно установяване на процедурите за упражняване на изпълнителните правомощия, предоставени на Комисията⁶,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ДРЕКТИВА:

РАЗДЕЛ I

ДОСТЪП ДО ОБЕЗЩЕТЕНИЕ В ПРЕЗГРАНИЧНИТЕ СЛУЧАИ

Член 1

Право за предявяване на иск в държавата-членка по местопребиваване

При тежко умишлено престъпление, което е извършено в държава-членка, различна от тази, в която ищецът пребивава, държавите-членки гарантират, че той ще има право да предяви своя иск пред орган или друга служба на съответната държава-членка.

Член 2

Задължение за плащане на обезщетение

Обезщетението се изплаща от компетентния орган на държавата-членка, на чиято територия е било извършено престъплението.

Член 3

Компетентни органи и административни процедури

1. Държавите-членки създават или определят една или повече инстанции или органи, наричани по-долу „органи за помощ”, компетентни да прилагат член 1.
2. Държавите-членки създават или определят една или повече инстанции или органи, наричани по-долу „органи, вземащи решение”, компетентни да се произнасят по исковете за обезщетение.
3. Държавите-членки полагат усилия да ограничат до минимум административните формалности при подаване на иск за обезщетение.

⁶ ОВ L 184 , 17.7.1999 г., стр. 23.

Член 4

Информация за възможни ищци

Държавите-членки гарантират, че предполагаемите ищци ще имат достъп до основната информация за възможностите да поискат обезщетение по определени от държавите-членки подходящи начини.

Член 5

Помощ за ищеца

1. Органите за помощ предоставят на ищеца информацията, посочена в член 4 и формулярите за исковата молба, въз основа на наръчника, изготвен по силата на член 13, параграф 2.
2. Органите за помощ предоставят, по молба на ищеца, насоки и общи указания за попълване на формуляра и молбата и за документите, които може да му бъдат поискани.
3. Органите за помощ не правят никаква оценка на исковата молба.

Член 6

Предаване на молбите

1. Органите за помощ предават в най-кратки срокове исковите молби и приложените документи на органите, вземащи решение.
2. Органите за помощ предават молбата с типов формуляр, посочен в член 14.
3. Езиковият режим по отношение на молбата и приложените към нея документи се определя съгласно разпоредбите на член 11, параграф 1.

Член 7

Получаване на молбите

След получаване на молбата, предадена по силата на член 6, органите, вземащи решение, предават при първа възможност следните документи и информация на органите за помощ и на ищеца:

- а) името на лицето за контакт или службата, която разглежда досието;
- б) квитанция за получаване на молбата;
- в) по възможност приблизителния срок, в който ще се вземе решение по молбата.

Член 8

Молби за допълнителна информация

Ако е необходимо, органите за помощ предоставят на ищеца указания как да отговори на всяко искане на вземащите решение органи за допълнителна информация.

По искане на ищеца органът за помощ предава в най-кратки срокове въпросната информация пряко на органите, вземащи решение, като добавя при нужда списък на приложените документи.

Член 9

Изслушване на ищеца

1. Ако, съгласно законодателството на държавата-членка, вземащият решение орган реши да изслуша ищеца или друго лице като свидетел или експерт, той може да се обърне към органа за помощ и да предприеме необходимото:
 - а) заинтересуваните да бъдат изслушани пряко от органа, вземащ решение, съгласно законодателството на неговата държавата-членка, чрез телеконферентна или видеоконферентна връзка, или
 - б) заинтересуваните да бъдат изслушани от органа за помощ, съгласно законодателството на неговата държавата-членка, който след това ще предаде протокол от изслушването на органа, вземащ решение.
2. Прякото изслушване, посочено в параграф 1, буква а) се осъществява само с посредничеството на органа за помощ и със съгласието на заинтересуваните, като органът вземащ решение не може да наложи принудителни мерки.

Член 10

Съобщаване на решението

Органът, вземащ решение, предава решението си относно молбата за обезщетение, чрез типов формуляр, посочен в член 14, на ищеца и на органа за помощ след като се произнесе, в най-кратки срокове съгласно националното законодателство.

Член 11

Други разпоредби

1. Информацията, която органите разменят по силата на членове 6 - 10 са написани на:
 - а) официалните езици или един от официалните езици на държавата-членка на органа получател, който е един от езиците на институциите на Общността, или
 - б) друг език на институциите на Общността, който държавата-членка е заявила, че приема;

с изключение на:

i) пълния текст на решенията на органа, вземащ решение, чийто езиков режим е определен от правото на неговата държава-членка;

ii) протоколите, изготвени след изслушването по член 9, параграф 1, буква б), чийто езиков режим е определен от органа за помощ, при условие, че е един от езиците на институциите на общността.

2. Услугите, предоставени от органа за помощ по силата на членове 1 - 10 не дават право на възстановяване на такси или разходи на ищеца или на органа, вземащ решение.
3. Формулярите на исковата молба и другите документи, предадени по силата на членове 6 - 10 се освобождават от нотариални заверки и други подобни формалности.

РАЗДЕЛ II

НАЦИОНАЛНИ РЕЖИМИ ЗА ОБЕЗЩЕТЕНИЕ

Член 12

1. Разпоредбите за достъп до обезщетение в презграничните случаи, установени с настоящата директива, се прилагат въз основа на действащите в държавите-членки режими за обезщетение на жертвите на предумишлени тежки престъпления, извършени на тяхна територия.
2. Всички държави-членки гарантират, че техните национални разпоредби предвиждат режими за справедливо и подходящо обезщетение на жертвите на тежки предумишлени престъпления, извършени на тяхна територия.

РАЗДЕЛ III

РАЗПОРЕДБИ ЗА ПРИЛАГАНЕ

Член 13

Информация за Комисията и наръчник

1. Държавите-членки са длъжни да предадат на Комисията, най-късно до 1 юли 2005:
 - а) списък на създадените или определени органи по силата на член 3, параграфи 1 и 2, включително, ако е необходимо, информация за изключителните и териториални правомощия на въпросните органи;
 - б) езиците, посочени в член 11, параграф 1, буква а), които органите биха приели за целите на членове от 6 до 10, както и официалния език (езици), различен от техния

собствени език, на които може да бъдат съставени предадените молби, съгласно член 11, параграф 1, буква б);

в) информацията, посочена в член 4;

г) формулярите на искова молба за обезщетение.

Държавите-членки са длъжни да съобщят на Комисията за всяка последваща промяна, отнасяща се до тези сведения.

2. В сътрудничество с държавите-членки комисията ще изработи и ще качи в интернет наръчник, съдържащ сведенията, предадени от държавите-членки по параграф 1. Комисията ще предприеме необходимото за превода на този наръчник.

Член 14

Типови формуляри за предаване на молбите и на решенията

Типовите формуляри следва да се изготвят най-късно до 31 октомври 2005, за предаване на молбите и на решенията, съгласно процедурата предвидена в член 15, параграф 2.

Член 15

Комитет

1. Комисията ще се подпомага от комитет.
2. В случай на позоваване на този параграф, се прилагат членове 3 и 7 от Решение 1999/468/ЕО.
3. Комитетът ще приеме свой вътрешен правилник.

Член 16

Централни точки за контакт

Държавите-членки ще посочат една централна точка за контакт, която:

- а) спомага за изпълнението на член 13, параграф 2;
- б) разшири сътрудничеството и обмена на информация между органите за помощ и органите, вземащи решение, на държавите-членки, и
- в) оказва съдействие и ще търси решение на възможните трудности в прилагането на членове 1 - 10.

Точките за контакт ще се събират редовно.

Член 17

По-благоприятни разпоредби

Тази директива не представлява пречка, в случай че тези разпоредби са съвместими с тази директива, държавите-членки да:

- а) приемат или продължат да изпълняват по-благоприятни разпоредби, в интерес на жертвите на престъпления или на всяко друго лице, пострадало от престъпление;
- б) приемат или продължат да изпълняват разпоредби за обезщетение на жертвите на престъпления, извършени извън тяхна територия или всяко друго лице, пострадало от тези престъпления, при известни условия, които държавите-членки могат да уточнят.

Член 18

Прилагане

- 1. Държавите-членки приемат и публикуват преди 1 януари 2006 г. необходимите закони, подзаконови и административни разпоредби, за да се съобразят с настоящата директива, с изключение на член 12, параграф 2, за който срокът е до 1 юли 2005. Те незабавно уведомяват Комисията за това.
- 2. Държавите-членки могат да решат, че мерките за изпълнение на тази директива се прилагат само по отношение на ищците, които получили телесни увреждания вследствие на престъпления, които са извършени след 30 юни 2005 г.
- 3. Когато държавите-членки приемат тези мерки, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условията и редът на позоваване се определят от държавите-членки.
- 4. Държавите-членки съобщават на Комисията своите закони, подзаконови и административни разпоредби, отнасящи се до прилагането на настоящата директива.

Член 19

Преразглеждане

Най-късно до 1 януари 2009 г. Комисията съставя доклад за прилагането на тази директива и го предоставя на Европейския парламент, на Съвета и на Европейския икономически и социален комитет.

Член 20

Влизане в сила

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след деня на публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Член 21

Получатели

Адресати та настоящата директива са държавите-членки, в съответствие с Договора за създаване на Европейската общност.

Съставено в Люксембург на 29 април 2004 година.

За Съвета:
Председател
M.McDOWELL